Scheme and Syllabus
For
Ph.D. Course Work (Sanskrit)
2022-23

Department of Sanskrit
Chaudhary Devi Lal University
Sirsa-125055

संस्कृत-विभाग:
चौधरी देवी लाल विश्वविद्यालय:, सिरसा

(प्रदेश विधायिका अधिनियम संख्या 9, 2003 के तहत स्थापित)

As per Ph.D. ordinance, the research scholar has to clear minimum 12 credits

Sr. No.	Course ID	Nomenclature	Credit	Contact Hours per week	Internal Assessment	External Exam	Max. marks	Exam Duration (Hrs)

1	**PhD/SKT/1/701**	**संस्कृतशास्त्रपरिचयः Introduction to Sanskrit Shastra's**	**4**	**4**	**30***	**70**	**100**	**3**
2	**PhD/SKT/1/702**	**पाण्डुलिपिविज्ञानं पाठालोचनञ्च Manuscriptology and Textual Criticism**	**4**	**4**	**30***	**70**	**100**	**3**
3	**PhD/SKT/1/703**	**शोधप्रविधिः Research Methodology** / MOOC*	**4**	**4**	**30***	**70**	**100**	**3**
4	**PhD/SKT/1/704**	**Research and Publication** Ethics/MOOC*	**2**	**2**	**20***	**30**	**50**	**3**

*Research Methodology(PhD/SKT/1/703)andResearch and Publication Ethics (PhD/SKT/1/704)courses offered on Swayam Portal will be cleared by research scholar as per Ph.D. ordinance and MOOC guidelines. Internal assessment marks will not be awarded for these two above courses.
**IA=20 Marks (10–Midterm examination; 5–Assignment hand written; 5–Attendance)
***IA = 30 Marks (20–Midterm examination; 5–Assignment hand written; 5–Attendance)

Note:
1. Students are allowed to use single memory, non-programmable scientific calculator during exam, however, sharing of calculator is not allowed.

Ph.D. Course Work (Sanskrit) 2022-23
शोधपाठ्यक्रमः (संस्कृतम्) 2022-23
लिखितपत्राणां विस्तृतः पाठ्यक्रमः
प्रथमपत्रम् - संस्कृतशास्त्रपरिचयः
Paper-1 :Introduction to Sanskrit Shastra's

Course Code:	**PhD/SKT/1/701**	Total Marks:	100
Total Credits:	04	Internal Assessment:	30
Exam Time:	3Hrs	Theory:	70

फलश्रुति (Course Objectives)
- वैदिक साहित्यानां सामान्य परिचयो भवति ।
- भारतीयकाव्यशास्त्रम् आधुनिककाव्यशास्त्रञ्च ज्ञानम्।
- प्राचीनशास्त्रसम्प्रदाय समान्यपरिचय ज्ञानम्।
- त्रिमुनिव्याकरणपरम्पराया: अवबोधनम्।
- आस्तिकनास्तिकदर्शनानां च अवबोधनम्।

फ्लावाप्ति : (Course Learning Outcomes)
- वैदिक साहित्यनां ब्राह्मणाम् आरण्यकानाम् उपनिषदानां, वैदिकभाष्यकाराणां च ज्ञानम्।
- प्राचीनशास्त्रणाम् आर्वाचीनकाव्यशास्त्रणां च परिचय:।
- प्रमुखाणां वैयाकरणानां जीवनस्य कृतीनां च ज्ञानम् ।

- सम्बंधितदर्शनस्य मौलिक सिधांतानां परिचय : ।

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4
CO1	**2**	**1.5**	**1.75**	**3**	**1.5**	**2**	**3**	**3**	**2.5**	**2**	**2**	**3**
CO2	**2.5**	**1.5**	**2**	**3**	**1.5**	**2.5**	**3**	**3**	**2**	**2**	**2**	**3**
CO3	**2**	**1.5**	**2**	**3**	**1.5**	**2**	**3**	**2.5**	**2.5**	**2**	**2**	**3**
CO4	**2.5**	**1.5**	**1.75**	**3**	**1.5**	**2.5**	**3**	**2.5**	**2**	**2**	**2**	**3**
Avg	**2.25**	**1.5**	**1.87**	**3**	**1.5**	**2.25**	**3**	**2.75**	**2.25**	**2**	**2**	**3**

पाठ्यविषयः (Content)

घटकम् – 1 वैदिकसाहित्यम् (संस्कृतमाध्यमेन)

- सामान्याध्ययनम् - संहिता, ब्राह्मणम् , आरण्यकम्, उपनिषद्। वैदिकलौकिकसंस्कृतभाषयोः पार्थक्यम् ।
- भारतीयानां वैदेशिकानां च वैदिकभाष्यकाराणां सामान्यपरिचयः।

घटकम् – 2 भारतीयकाव्यशास्त्रम् आधुनिककाव्यशास्त्रञ्च

- **प्राचीनशास्त्रसम्प्रदाय समान्यपरिचयः** - रसः, अलङ्कारः, रीतिः, ध्वनिः, वक्रोक्तिः, औचित्यम्।
- **आर्वाचीनकाव्यशास्त्रम्:-** अभिराजयशोभूषणम्, अभिनवकाव्यलंकारसूत्रम्।

घटकम् – 3 व्याकरणम्

- त्रिमुनिव्याकरणपरम्परा–पाणिनि-कात्यायन-पतञ्जलीनां जीवनपरिचयः, कृतीनां सामान्यःपरिचयः च।
- भट्टोजिदीक्षितस्य जीवनपरिचयः, कृतीनां सामान्यःपरिचयः, सिद्धान्तकौमुद्याःवैशिष्ट्यम् च।
- भर्तृहरेः जीवनपरिचयः, कृतीनां सामान्यःपरिचयः, वाक्यपदीयस्य महत्त्वञ्च ।

घटकम् – 4 दर्शनशास्त्रम्

- आस्तिकदर्शनानां सामान्यपरिचयः ।
- नास्तिकदर्शनानां सामान्यपरिचयः ।

निर्देश:

(**क**) प्रश्नपत्रस्य निर्माणं **संस्कृतमाध्यमेन** भवेत् ।

(**ख**) प्रश्नपत्रे **नव (09)** प्रश्नाः भविष्यन्ति । आहत्य **पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः** ।

(**ग**) प्रश्नसंख्या प्रथमः (01) (अनिवार्यप्रश्नः) : **घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते।** ते **पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः** । प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।

(**घ**) **प्रश्नसंख्या** (2-9) : क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः। आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः । प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते पञ्चदश अङ्काः (15) भविष्यन्ति।

(**ङ**) **प्रथमघटकाश्रिताःप्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन** एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति । अन्ये संस्कृत/ हिन्दी/आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते ।

ग्रन्थसूची (References)

1. उपाध्याय बलदेव, वैदिक साहित्य और संस्कृति, शारदा संस्थान, वाराणसी।
2. उपाध्याय बलदेव, संस्कृत वाक्य का बृहद् इतिहास, प्रथम भाग (वेद), उत्तर प्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ।
3. ऋषि उमा शंकर शर्मा, संस्कृत साहित्य का इतिहास, चौखम्भा भारती अकादमी, वाराणसी।
4. त्रिपाठी गया चरण, वैदिक देवता उद्भव और विकास, राष्ट्रिय संस्कृत संस्थान, नई दिल्ली। ।

5. द्विवेदी कपिलदेव, वैदिक साहित्य एवं संस्कृति, विश्वविद्यालय प्रकाशन, वाराणसी
6. भगवदत्त, वैदिक वांग्मय का इतिहास, विजय कुमार गोविन्दराम हासानन्द, दिल्ली।
7. दीक्षित शङ्कर बालकृष्ण भारतीय ज्योतिषशास्त्र का इतिहास (अनु.), शिवनाथ झारखण्डी, हिन्दी संस्थान, लखनऊ
8. शास्त्री नेमिचन्द्र भारतीय ज्योतिषशास्त्र का इतिहास, भारतीय ज्ञानपीठ, नई दिल्ली
9. गोरख प्रसाद भारतीय ज्योतिषशास्त्र का इतिहास, हिन्दी संस्थान, लखनऊ
10. Radhakrishanan S. Indian Philosophy, Vol. 1-II, London, 1967.
11. Dasgupta S.N. - History of Indian Philosophy, Vol. I-V, MLBD, Delhi, 1975.
12. उपाध्याय वलदेव भारतीय दर्शन, शारदा मन्दिर, वाराणसी, २००१
13. शर्मा चन्द्रघर भारतीय दर्शन आलोचना और अनुशीलन, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली, २००४
14. Kane, PV, History of Dharmashastra, Vol 1. Bhandarkar Oriental Research Institute, Pune
15. काणे पाण्डुरंग वामन, धर्मशास्त्र का इतिहास, अनु, अर्जुन चौबे काश्यप, उत्तर प्रदेश हिन्दी संस्थान, लखनऊ।
16. अग्निहोत्री प्रभुदयाल पतञ्जलिकालीन भारतवर्ष, पटना, १९६३
17. अग्रवाल वासुदेवशरण - पाणिनिकालीन भारतवर्ष, पटना, १९६९
18. मीमांसक युधिष्ठिर संस्कृत व्याकरणशास्त्र का इतिहास, ३ भाग, सोनीपत, १९७४
19. वर्मा सत्यकाम संस्कृत व्याकरण का उद्भव और विकास, दिल्ली
20. Cardona, George Panini: A Survey of Research, Delhi, 1980
21. Ray, Bidyut Lata Panini to Patanjali: A [Grammatical March, Delhi, 2004
22. Schafe,H. Wiesbaden Grammatical Literature (A History of Indian LiteratureVol.V),
23. De, S.K. History of Sanskrit Poetics, K. L. Mukhopadhyay, Calcutta
24. Kane, P.V-History of Sanskrit Poetics, MLBD, Delhi
25. उपाध्याय बलदेव भारतीय साहित्यशास्त्र, चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी
26. कृष्ण कुमार अलङ्कारशास्त्र का इतिहास, साहित्य भण्डार, मेरठ
27. Hopkins. E. W. - The Great Epic of India, Reprinted by Punthi Pushtaka, Calcutta, 1969
28. Hazra, R.C. - The Puranas: The Upapuranas in the Cultural Heritage of India, Vol. II. pub. by R.K. Mission Institute of Calcutta, 1962
29. Kausambi, D. D., Prachin Bharat ki Sanskriti aur Sabhyata, Rajkamal Prakashan, 2006, New Delhi,
30. Majumdar, R. C. Ancient India, Motilal Banarasidass, 2013, Delhi.
31. Mahabharata with Nilkantha's Commentary, Chitrasala Press, 1929-33, Poona
32. Pasalker, A. D. Studies in the Epic and Puranas, Bharatiya Vidya Bhavan, Bombay, 1963,
33. Upadhyay, Baldev, Purana - Vimarsh, Chaukhamba Vidyabhavan, 2013, Varanasi.
34. दुबे, सीताराम (डॉ.) - अभिलेखिक अध्ययन की प्रविधि एवं इतिहास, प्रतिभा प्रकाशन, दिल्ली
35. राही. आई.सी. लेखन कला का इतिहास, लखनऊ
36. उपाध्याय, वासुदेव (डॉ.) प्राचीन भारतीय अभिलेख, राजेन्द्र नगर, पटना
37. मुले, गुणाकर भारतीय लिपियों की कहानी, राजकमल प्रकाशन, पटना
38. Sarkar, D.C, Indian Epigraphy, a guide to the study of inscription Sanskrit, Prakrit & other indian languages, Munshi Ram Manohar LalPublisher Pvt. Ltd. Delhi.
39. Ramesh,K.V.- Indian Epigraphy, Delhi.
40. संस्कृत काव्य शास्त्र का आलोचनात्मक इतिहास, प्रो. रेवा प्रसाद द्विवेदी

Note: Teachers are free to recommend any relevant books / articles/e-resource

Ph.D. Course Work (Sanskrit) 2022-23

शोधपाठ्यक्रमः (संस्कृतम्) 2022-23

लिखितपत्राणां विस्तृतः पाठ्यक्रमः

द्वितीयपत्रम् - पाण्डुलिपिविज्ञानं पाठालोचनश्च
Paper 2 - Manuscriptology and Textual Criticism

Course Code: **PhD/SKT/1/701** Total Marks: 100
Total Credits:04 Internal Assessment: 30
Exam Time: 3Hrs Theory: 70

फलश्रुति (Course Objectives)

- प्राचीन लिपिविज्ञानस्य ज्ञानसंपादनम् च।
- प्राचीनभिलेखनामध्ययने इतिहासे च छात्राणामभिरूचिनिर्माणम्।
- प्राचीनशास्त्रसम्प्रदाय समान्यपरिचयज्ञानम्।
- प्राचीनभारते पाठालोचनस्य मूलसिद्धान्तानां मातृकाणां विषये च ज्ञानम् ।
- पाठसम्पादनं लिप्यन्तरीकरणं च अवबोधनम्।

फ्लावाप्ति : (Course Learning Outcomes)

- भारतवर्षे लेखनकलायाः उद्भवः विकासश्च ज्ञानम्।
- राष्ट्रिय-पाण्डुलिपिमिशन् परिचयः उद्देश्यं कार्याणि च ।
- वेद-पुराण-आगम-व्याकरण-काव्यादिशास्त्रीयग्रन्थानां पाठालोचनस्य सिद्धान्तानां अवबोधनम्।
- रोमनतः देवनागरी, देवनागरीतः रोमनलिप्यन्तरीकरणम् ज्ञानम्।

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4
CO1	2	1.5	1.75	3	1.5	2	3	3	2.5	2	2	3
CO2	2.5	1.5	2	3	1.5	2.5	3	3	2	2	2	3
CO3	2	1.5	2	3	1.5	2	3	2.5	2.5	2	2	3
CO4	2.5	1.5	1.75	3	1.5	2.5	3	2.5	2	2	2	3
Avg	2.25	1.5	1.87	3	1.5	2.25	3	2.75	2.25	2	2	3

पाठ्यविषयः (Content)

घटकम् 1 पाण्डुलिपिविज्ञानम् –भारतवर्षे लेखनकलायाः उद्भवः विकासश्च, पाण्डुलिपिविज्ञानस्य स्वरूपं वैशिष्ट्यं च, मातृकाणां स्वरूपं आकृतिश्च, लेखनसामग्री, लेखकस्य लक्षणानि, पाण्डुलिपीनां संरक्षणस्य आवश्यकता संरक्षणोपायाश्च ।

घटकम् 2 पाण्डुलिपिविज्ञानम् –पाण्डुलिपीनां संग्रहणस्य इतिहासः विदूषां संस्थानां च योगदानम्, प्रसिद्धपाण्डुलिपि-संग्रहालयानां परिचयः, विवरणात्मकग्रन्थसूचीनां (Deseriptive Catalogue-CC)परिचयः, नवीनग्रन्थसूचीनां (New Catalogues Catalogoram-NCC) परिचयः, राष्ट्रिय-पाण्डुलिपिमिशन् परिचयः उद्देश्यं कार्याणि च ।

घटकम् 3 पाठालोचनम्–पाठालोचनं नाम किम्, पाठवैविध्यं पाठपरम्परा च, प्राचीनभारते पाठालोचनस्य दृष्टान्ताः,पाठालोचनस्य मूलसिद्धान्ताः, मातृकाणां वंशावलिनिर्माणम्, पाठालोचनस्य उपकरणानि, सम्यक्पाठनिर्धारणस्य सिद्धान्ताः, वेद-पुराण-आगम-व्याकरण-काव्यादिशास्त्रीयग्रन्थानां पाठालोचनस्य सिद्धान्ताः।

घटकम् 4 पाठसम्पादनं लिप्यन्तरीकरणं च -

क. **पाठसम्पादनम्** –उद्देश्यं महत्वं च,समीक्षात्मकं पाठसम्पादनस्य सिद्धान्ताः, लेखकस्य दोषाः तेषां संशोधनोपायाश्च, एकलमातृकया पाठसम्पादनम्, पाठभ्रमाः तेषां परिहारोपायाः ।

ख. **लिप्यन्तरीकरणम्** –रोमनतः देवनागरी, देवनागरीतः रोमनलिप्यन्तरीकरणम् ।

निर्देशः

क. प्रश्नपत्रस्य निर्माणं **संस्कृतमाध्यमेन** भवेत् ।

ख. प्रश्नपत्रे **नव (09)** प्रश्नाः भविष्यन्ति। आहत्य **पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः** ।

ग. प्रश्नसंख्या प्रथमः (01) (अनिवार्यप्रश्नः) : **घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते।** ते **पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः** । प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।

घ. प्रश्नसंख्या (2-9) : क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः । आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः । प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते पञ्चदश अङ्काः (15) भविष्यन्ति ।

ङ. **प्रथमघटकाश्रिताःप्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन** एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति । अन्ये संस्कृत/ हिन्दी/आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते ।

ग्रन्थानां सूची

1. भारतीय प्राचीन लिपिमाला, ओझा गौरीशंकर हीराचन्द, अजमेर १९१८, मुंशीराम मनोहरलाल, दिल्ली १९७१ ।
2. भारतीय पुरालिपि, वाल्यूम् -१, पाण्डेय, राजबली, इलाहाबाद, १९७८ ।
3. भारतीय पुरालिपि शास्त्र, व्यूलर जार्ज, अनुवादक - मङ्गलनाथ सिंह, मोतीलाल बनारसीदास ,दिल्ली ।
4. भारतीय पुरालिपि एवं अभिलेख , राय एस॰ एन॰ , शारदा पुस्तक भवन इलाहाबाद ।
5. भारतीय पुरालिपि विद्या (इण्डियन् इपिग्राफि - डी॰ सी॰ सरकार) अनुवादक - वाजपेयी,कृष्णदत्त ।
6. पाठालोचन – डा. सीयाराम तिवारी
7. पाठालोचन – डा. मिथिलेश कांति, विमलेश कान्ति
8. अभिराजराजेन्द्र एवं राजेश कुमारी मिश्र 2008, शोधप्रविधि एवं पाण्डुलिपिविज्ञान, अक्षयवट प्रकाशन, इलाहाबाद

Ph.D. Course Work (Sanskrit) 2022-23
शोधपाठ्यक्रमः (संस्कृतम्) 2022-23
लिखितपत्राणां विस्तृतः पाठ्यक्रमः
तृतीयपत्रम् - शोधप्रविधिः
Paper-3 : Research Methodology

Course Code: PWC/SKT/1	Total Marks: 100
Total Credits: 04	Internal Assessment: 30
Exam Time: 3 Hrs	Theory: 70

फलश्रुतिः (Course Objectives)

- अनुसंधानस्य महत्वस्य उपयोगितायाः अवबोधनम् ।
- संस्कृतक्षेत्रे वर्तमानपरिपेक्ष्ये अनुसंधानस्य आवश्यकतायाः बोधः ।
- छात्रेषु अनुसन्धानवृत्तेर्विकासः ।
- मौलिकानुसन्धानेन संस्कृतशास्त्रेषु विद्यमानं गुढज्ञानविज्ञानस्य च प्रकटीकरणम् ।

फलावाप्तिः (Course Learning Outcomes)

- अनुसंधानस्य स्वरूपस्य ज्ञानं भविष्यति।
- संस्कृतभाषासन्दर्भे अनुसन्धानस्य योग्यतायाः विकासो भविष्यति।
- अनुसंधानसंक्षिप्तिकायाः अनुसंधानप्रतिवेदनस्य शोधपत्रलेखनस्य च ज्ञानं भविष्यति।
- शोधप्रबन्धनिर्माणप्रविधेः समीक्षात्मकग्रन्थसम्पादनप्रविधेः पाठालोचनसिद्धान्तानां च ज्ञानं भविष्यति।

CO-PO-PSO mapping matrix for PhD/SKT/1/703–Research Methodology

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4
CO1	2.5	2	1.5	1.5	1	2	2.5	2	2	1.5	3	2
CO2	2	2	1.5	1.5	1	2	2	2	1.5	1.5	2.5	2
CO3	2	2	1.5	1.5	1	2	2	2	2	1.5	3	2
CO4	2.5	3	1.5	1.5	1	2	2.5	2	1.5	1.5	3	2
Avg	2.25	2.25	1.5	1.5	1	2	2.25	2	1.75	1.5	2.87	2

पाठ्यविषया: (Content)

घटक-1: अनुसन्धानस्य स्वरूपम् , क्षेत्रम्,पद्धतिः, विषय चयनम् ,शीर्षकसरंचनायाः स्वरूपं निर्माणञ्च । **(संस्कृतमाध्यमेन)**

घटकः-2 :अनुसन्धानस्य प्रकाराः – विमर्शात्मकमध्ययनम् , विश्लेषणात्मकमध्ययनम् , तुलनात्मकमध्ययनम्, विशिष्टाध्ययनम् , अन्तःशास्त्रीयाध्ययनम् , सर्वेक्षणम् , स्वतन्त्रशोधविषयाः,ग्रन्थसम्पादसिद्धांतञ्च ।

घटकः-3:सामग्री-संकलनविधिः–प्राथमिकस्रोतांसि आनुषङ्गिकस्रोतांसि च, आधुनिकोपकरणानि,ग्रन्थालयः,सामग्रीसंकलनस्य पद्धतयः ।

घटक-4 : शोधप्रबन्धस्य रचना, प्राक्कथनम् ,पाठानुक्रमणिका,भूमिका,संक्षिप्तचिन्हानि,विषयप्रतिपादनम्,परिशिष्टम् ,तालिका, शब्दानुक्रमणिका,सन्दर्भग्रन्थसूची,उद्धरणनियमाः ।

निर्देश:

क. प्रश्नपत्रस्य निर्माणं **संस्कृतमाध्यमेन** भवेत् ।

ख. प्रश्नपत्रे **नव (09)** प्रश्नाः भविष्यन्ति। आहत्य **पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः** ।

ग. प्रश्नसंख्या प्रथमः (01) (अनिवार्यप्रश्नः) : **घटकचतुष्टयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते।** ते **पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः** । प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।

घ. प्रश्नसंख्या (2-9) : क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः । आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः । प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते पञ्चदश अङ्काः (15) भविष्यन्ति ।

ङ. **प्रथमघटकाश्रिताःप्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन** एव समाधेयाः अन्यथा सर्वथा अङ्कहानिः भविष्यति । अन्ये संस्कृत/ हिन्दी/आङ्गलभाषामाध्यमानां केनापि एकेन माध्यमेन समाधातुं शक्यन्ते ।

ग्रन्थसूची (References)

1. नगेन्द्र)2010), अनुसन्धानस्य प्रविधि प्रक्रिया, राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम्, नवदेहली।
2. मिश्र, अभिराज राजेन्द्र एवं राजेश कुमारी मिश्र)2008),शोधप्रविधि एवं पाण्डुलिपिविज्ञान, अक्षयवट प्रकाशन, इलाहाबादा
3. सिंह, उदयभानु अनुसन्धान का विवेचन
4. सिंह, उदयभानु अनुसन्धान के मूलतत्त्व

5. शर्मा, विनयमोहन शोध प्रविधि
6. सिन्हा, सावित्री व स्नातक, विजयेन्द्र शोध प्रक्रिया और विवरणिका
7. कत्रे, एस(अनुवाद हिन्दी) भूमिका की पाठालोचन भारतीय (.डॉ) .एम .
8. कत्रे, मिथिलेश प्रक्रिया और सिद्धान्त :पाठालोचन -
9. सुक्कर, बी भूमिका की संस्करण आलोचनात्मक के महाभारत .एस .
10. वीभूमिका की केटेलोगोरम केटेलोगस न्यू -राघवन .
11. 'दिनेश', शर्मा, रामगोपाल पाण्डुलिपि विज्ञान
12. Kothari, C. R. (2004). Research methodology: Methods and techniques. New Age International
13. Koul, L. (2009). Methodology of Educational Research, 4Enew E. Vikas publishing house PVT Ltd.
14. Kumar, S., & Phrommathed P. (2005). Research methodology (pp. 43-50), Springer US.
15. Neville, C. (2010). The complete guide to referencing and avoiding plagiarism McGraw-Hill Education (UK).
dissertations: Chicago style for students and researchers. University of Chicago Press.
16. http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/12164/11/11_chapter%204.pdf
17. http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/29975/12/12_chapter%205.pdf
18. http://www.baraha.com/
19. पाण्डुलिपि परिचय, अयोध्या चन्द्र दास, कुरुक्षेत्र:
20. शोध प्रविधि, प्रभुनाथ द्विवेदी ।
Note: Teachers are free to recommend any relevant books, articles, e-resource

Ph.D. Course Work (Sanskrit) 2022-23
शोधपाठ्यक्रमः (संस्कृतम्) 2022-23
लिखितपत्राणां विस्तृतः पाठ्यक्रमः
चतुर्थपत्रम्–अनुसन्धान-प्रकाशन-नैतिकता
Paper 4 - Research Publication Ethics (RPE)

Course Code: PWC/SKT/4 — Total Marks: 50
Total Credits: 04 — InternalAssessment: 20
Exam Time: 3Hrs — Theory: 30

फलश्रुति (Course Objectives)

- दर्शानानां सामान्य परिचय भवति ।
- प्रकाशनसम्बन्धी अनाचार विषये ज्ञानम्।

फ्लावाप्ति : (Course Learning Outcomes)

- दर्शनानां परिचय नैतिकावधारणानां स्वरूपं प्रतिक्रिगाश्च ज्ञानम्।
- साहित्य चौर्यनिरीक्षणार्थं यंत्रम् इत्यादयः।

CO-PO-PSO mapping matrix for PhD/SKT/1/704–Research and Publication Ethics

	PO1	PO2	PO3	PO4	PO5	PO6	PO7	PO8	PSO1	PSO2	PSO3	PSO4
CO1	1.5	2	1.5	1.5	2	2.5	2.5	1.5	2	1.5	2	2
CO2	1.5	2	1.5	1.5	2	2	2.5	1.5	2	1.5	2	2.5
Avg	1.5	2	1.5	1.5	2	2.25	2.5	1.5	2	1.5	2	2.25

पाठ्यविषयः (Content)
घटकम् - 1 दर्शनम् एवं नीतिः - दर्शनस्य परिचयः, परिभाषा, स्वरूपमवसराः च सिद्धान्ताः शाखाश्च । नीतिः परिभाषा, नैतिकदर्शनम्, नैतिकावधारणानां स्वरूपं प्रतिक्रिगाश्च ।
वैज्ञानिक आचारः - विज्ञानसम्बन्धी, शोधसम्बन्धी च आचारः, बौद्धिकी सत्यनिष्ठा एवं शोधपवित्रता, वैज्ञानिकः अनाचारः मिथ्याकरणम्, छलम्, साहित्यिकचौर्यम् , निरर्थकं प्रकाशनम्: अनुलिप्यात्मकम्, पुनरावृत्यात्मकं च प्रकाशनम्पक्षपातपूर्णविज्ञप्तिकरणम्, आधारसामग्र्याः अन्यथाप्रस्तुतिश्च
प्रकाशननीतिः - प्रकाशननीतेः परिभाषा, परिचयः महत्त्वम् च, श्रेष्ठप्रथास्थापनार्थम् उपक्रमः दिशानिर्देशश्च, अभिरुचिद्वन्द्वाः (अभिरूचिमतभेदः)।

घटकम् - 2 प्रकाशनसम्बन्धी अनाचारः
A. समूह-संवादः -विषयसम्बन्धीनैतिकसमस्याः, कर्तृत्वम्, अभिरुचिद्वन्द्वाः, आवेदनानि प्रार्थना च, भारतस्य विदेशस्य च वञ्चनानाम् उदाहरणानि।
B. साफ्टवेयर टूल
साहित्य चौर्यनिरीक्षणार्थं यंत्रम् इत्यादयः
आधारसामग्री (DATA) एवं अनुसंधानमापीयः -
A आधारसामग्री
1. आधारसामग्र्याः सूचीकरणम्
2. उद्धरणसम्बन्धीआधारसामग्री स्कोपस् इत्यादयः।
B अनुसंधानमापीयः -
1. शोधपत्रिका उद्धरण - सूचनानुसारं पत्रिकायाः प्रभावघटकः

निर्देशः
- **क.** प्रश्नपत्रस्य निर्माणं **संस्कृतमाध्यमेन** भवेत्।
- **ख.** प्रश्नपत्रे**(05)** प्रश्नाः भविष्यन्ति। आहत्य **त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः** ।
- **ग.** प्रश्नसंख्या प्रथमः (01) (अनिवार्यप्रश्नः) : **घटकद्वयगतपाठ्यक्रममाश्रित्य पञ्च संक्षिप्तोत्तरप्रश्नाः प्रदास्यन्ते।** ते **पञ्च प्रश्नाः संस्कृतमाध्यमेन समाधेयाः** । प्रत्येकं प्रश्नस्य कृते द्वौ अङ्कौ (02) भविष्यतः।
- **घ.** प्रश्नसंख्या (2-5) : क्रमेण प्रत्येकस्मात् घटकात् द्वौ प्रश्नौ भविष्यतः। तेषु प्रत्येकं घटकस्य एकः प्रश्नः समाधेयः । आहत्य चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः । प्रत्येकंप्रश्नस्य कृते दश अङ्काः (10) भविष्यन्ति